

Основно питање је: ако је сврха уставног референдума реформа правосуђа, зашто је донет нови Закон о референдуму и народној иницијативи? У уставним одредбама о промени Устава (чл. 203, став 9) одређени су референдум као поступак потврђивања акта о измени Устава и потребна већина. Пошто је устав виши правни акт од закона, довољно је да се Скупштина позове на те одредбе Устава и да њен председник распише референдум без доношења новог закона.

Неспорно је, дакле, да је власт Србије приступила тежем уместо лакшем поступку. Уместо прости примене Устава, уводи се сложенији потупак, доношење новог закона. Штавише, Скупштина доноси нови закон (16. децембар 2021) и њен председник расписује референдум (за 16. јануар 2022) у време када је су већ најављени троструки избори (за 3. април 2022) и када је владајућа гарнитура увелико у изборној кампањи.

Није потребан никакав одговор на наше питање да би се претпоставило да је реч о још једној смутњи у којој власт савршено плива. Јавност се подигла против ове најновије политичке ујдурме, што коинцидира са општом побуном против давања на вересију доброг дела западне Србије корпорацији познатој по томе што сеје отров планетом.

У сваком случају, настала је лоша атмосфера генерално, а посебно по предмет референдума, усвајање уставне измене у делу о правосуђу. Та тема изгубила се у искрслом питању – зашто закон о референдуму и зашто референдум сада? Занимљиво је да правна струка, задовољна наводним побољшањима системског положаја судија и тужилаца, углавном ћути на отворено питање о исправности поступка који би требало да задовољи интересе струке. Објективно гледано, није свеједно како ће се доћи до жељених измена Устава. Ако власт манипулише преко новог, суштински непотребног закона, и то чини посредством Скупштине којој недостаје легитимност (и стога је пред распуштањем), могло би се очекивати да највише примедби и критика на поступак крене од правне струке. То, међутим, није случај, али наводи на помисао да је она већински окренута својим цеховским питањима а не положају правосуђа у режиму какав јесте. Они су радије изабрали тему: положај правосуђа у уставном систему Србије, иако тај

положај више одређује природа власти него уставно решење. (О томе вид. <https://srbijasvet.wordpress.com/2018/01/12/реформа-правосуђа-политички-хит/>).

Али, ни текућа јавна расправа не погађа главно питање, о којем ће касније бити речи. Њу воде бројни опоненти референдума. Међу њима нема разлике у ставу да је референдум генерално штетан, јер је средство за друге циљеве, већ је разлика у начину његовом супротстваљању. *Један* је став, да треба изаћи и заокружити „не“, *други* да треба бојковати референдум.

Прво становиште

каже да треба изаћи и бројем негативних одговора показати незадовољство грађана, а можда и освојити већину и тиме оборити намеру власти.

Друго становиште

брани мишљење да би се тиме референдуму пружила накнадна легитимност, што би у случају неуспеха опозиције ишло на воденицу власти. Тешко је пресудити у овом спору, али оно што недостаје обама приступима јесте запостављена организација контроле референдума. Јер, као што су показали избори од 2014. до данас, облици и интензитет манипулација код власти су такви да без контроле референдума каква је постигнута на изборима 24. септембра 2000. године, није могуће доћи до правих резултата. Колико видим, становишта против референдума износе се без тих предуслова подједнако код заговорника за учешће и код заговорника за бојкот.

Имајући описану атмосферу у виду, једино је Покрет за одбрану Косова и Метохије изнео најважнији разлог за супротстављање овом референдуму (вид. <https://pokretzaodb ranukosovaimetohije.rs/покрет-за-одбрану-косова-и-метохије-от/>).

Основни разлог је у његовој неуставности, тј. противуставности. Референдум се не расписује за целу земљу, него за њен део. Конкретније, власти Србије нису учиниле ништа да се референдум спроведе и на простору Косова и Метохије, макар на начин како се у покрајини обављају парламентарни и председнички избори Србије. Сада, недељу дана пре референдума, то је свршена ствар, јер припреме за овај део земље нису ни планиране. Значи, одлука да се Косово и Метохија искључе из референдумског гласања унапред је смишљена, најкасније онда када је решено да се уставне измене не спроведу на основу одговарајућих уставних одредаба него преко (новог) закона.

Власти Србије нису учиниле ништа да се референдум спроведе и на простору Косова и Метохије, макар на начин како се у покрајини обављају парламентарни и председнички избори Србије

Сада морамо да се вратимо на почетно питање. Познато је да се, између осталих критика, чула и стрепња да је овде реч о увежбавању становништва за истоветни поступак промене уставних одредаба о Косову и Метохији (преамбуле и члана 182). Ову, видеће се исправну слутњу, званични бранитељи референдума, међу њима и правни стручњаци који су учествовали у изради текста амандмана, лако су одбацивали. У ту сврху они су указивали на предмет амандмана – правосуђе, и поступак њиховог усвајања – закон заснован на Уставу. Нас, међутим, занима одговор на питање: зашто се Косово и Метохија искључује из референдумског гласања? Да ли се од неког паметњаковића чула бар помисао ако не и одговор на ово питање? Није, нити ће.

Најпре, довољно је указати на очигледну противуставност референдума који се расписује за део земље, па да свако коме је до правног реда у држави устане против тога. Али, и више од тога, треба устати против овог почетка навикавања домаћих бирача на референдумски начин долажења до важних државних одлука. За очекивати је да ћемо се надаље суочавати са праксом да се референдумом доносе кључне државне одлуке по диктату владајуће гарнитуре или неког иностраног колонизатора. Референдум је одлично средство за пребацивање одговорности на народ. Како видимо, поред Косова и Метохије, Србија има још тога на вересију – данас западна Србија сутра нека друга област, али генерално: на вересију се излажу народ и његова држава.

Референдум је одлично средство за пребацивање одговорности на народ. Како видимо, поред Косова и Метохије, Србија има још тога на вересију – данас западна Србија сутра нека друга област, али генерално: на вересију се излажу народ и његова држава

Општи проблем је у томе што све у овој држави – и јавно и приватно – спада у ред политичких средстава за очување и учвршћење власти домаћих варвара. Уставне одредбе о промени устава, укључујући и ону о „већини изашлих бирача“ на уставном референдуму, данас се користе да се заврши задатак који је дала ЕУ, али на начин и у време који одговарају домаћим властодршцима. (Колико видим, у ЕУ немају проблем са тиме). Скупштина, која се није ни конституисала када је сазнала да ће онако једноумна бити привремена, може да послужи за двотрећински одлуку о промени Устава. (Штавише, као у песми Неле Карајлића – „нико није рекао не“). Следи референдум, који не познаје цензус изласка – идеалан да потврди одлуку једноумне скупштине. Ко каже да све ово није легално. Ето правницима лаког посла за њихов „неутралан“, стручан, допринос. А сви знају да проблем лежи у нечему другом. Нема правног прописа, ни начела, ни „вредности“, који се не могу политички злоупотребити. За овај Устав не тако давно гласале су три највеће политичке формације у Скупштини, које су имале многе текуће политичке спорове, па и сукобе. Такође, гласало је три милиона и четресто хиљада грађана, чиме је био прекорачен тада постојећи уставни цензус уведен да би

оне могућио сваки покушај уставне промене. Сада ће Устав да измени једноумна скупштина и минималан број бирача. То је формула политичке будућности Србије којом ће власт остати а она нестати.

Све у свему, било би довољно да због великог уставног прекршаја, којем смо сви сведоци, људи поспе по својој савести и елементарној лојалности држави, а то значи да масовно искажу своје неслагање са тиранским поступањем према истој тој држави. То би било много боље и убојитије него *post festum* тражити правду код Уставног суда који се већ приликом одлучивања о Бриселском споразуму декларисао као савезник власти. Овај референдум је ипак увод у легално одрицање од Косова и Метохије, и последично од саме државе.

(Србија и свет)